

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีพอย่างสงบสุข

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่เน้นให้มีการเรียนการสอนในรูปแบบของทักษะกระบวนการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ เน้นการสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาสาระให้มีลักษณะเป็นมวลประสบการณ์ตามลักษณะของเนื้อหาที่มีความยืดหยุ่นตามท้องถิ่นและเป็นหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาคน พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคม อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา และมีความนิยมที่ดีเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 1)

กลุ่มส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มที่ว่าด้วยความรู้ด้านต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของสังคมมนุษย์ ทางด้านสุขภาพ อนามัย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง พระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ความสัมพันธ์ของประเทศในระดับภูมิภาคและโลก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดี

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่วนหนึ่งที่มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว ได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

จากธรรมชาติและ โครงสร้างของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การจัดการเรียน การสอนจะยึดเด็กเป็นศูนย์กลางเปิด โอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อฝึกฝนและพัฒนา กระบวนการแก้ปัญหากระบวนการทำงานและกระบวนการแสวงหาความรู้โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ดังนั้นในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ ได้คิด ได้แก้ปัญหา ได้หาความรู้ด้วยตนเองใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการ แก้ปัญหา ทักษะกระบวนการต่าง ๆ สามารถช่วยแก้ปัญหาและแสวงหาความรู้ ความสนใจและความต้องการของตนเองสิ่งเหล่านี้จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 2 - 6)

รายงานการประเมินคุณภาพของนักเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียน อนุบาลพัทลุง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 5.03 (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง, 2544 : 29) ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากครูเนื้อหาวิชาที่สอน กิจกรรมการเรียน การสอนและนักเรียน แต่ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือตัวของนักเรียน และความร่วมมือของนักเรียนในการเรียน เพราะในปัจจุบันนี้การจัดการเรียน การสอนที่ครู ประสบอยู่เสมอเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยเฉพาะ ในขณะที่ครูสอน นักเรียนแสดง พฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน เช่น เล่นกัน แหย่กัน ลุกจากที่เดิน ไปเดินมา คุยกัน และส่งเสียงดัง ไม่ ทำงานที่ครูมอบหมาย ไม่สุภาพ ก้าวร้าวเพื่อน พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้การสอนของครูต้องหยุด ชะงักไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเรียนของนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนที่ไม่ได้เรียน อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดปัญหาด้านการเรียน เป็นผลให้การเรียนการสอน ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ หลักสูตรกำหนดไว้ และมีผลให้นักเรียนที่มีพฤติกรรม ไม่ตั้งใจเรียน ในชั้นเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ (จันง พรายเข้มแจ, 2533 : 53)

เมื่อทำการศึกษาพบว่าสาเหตุที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ปีการศึกษา 2544 ต่ำ สาเหตุหนึ่งมาจากนักเรียนมักเล่นในเวลาเรียน ไม่ตั้งใจฟังขณะที่ครูสอน ไม่ทำงานที่ครูมอบหมาย ทำให้การสอนของครู ไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักเรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการเรียน เพราะการจัดการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จตาม จุดประสงค์ได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ครู นักเรียน หลักสูตร วิธีสอน สื่อการเรียน และการประเมินผล (ประภาพรรณ นาคจำพันธ์, 2537 : บทคัดย่อ) ซึ่งจะเห็นว่าองค์ประกอบ การเรียนการสอนนั้นมีหลายประการด้วยกัน แต่ละประการจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวนักเรียน ความร่วมมือในการเรียนของนักเรียนและวิธีสอน ดังนั้นหากครูใช้วิธีการสอนและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสนใจ มีอิสระในการเรียนนักเรียนก็จะมีความร่วมมือในการเรียน สนใจบทเรียนมากขึ้นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

การจัดการศึกษาในด้านการเรียนการสอน คือ ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผล วิธีการสอนก็ไม่น่าสนใจ เน้นแต่ในเรื่องท่องจำ การสอนก็ใช้วิธีขีดขีดขีดขีดทำให้เด็กขาดทักษะในการเขียน แสดงออกซึ่งความคิดอ่านที่ลึกซึ้งซึ่งมีเหตุมีผล นักเรียนมุ่งแข่งขันหาวิธีที่จะทำคะแนนสูง ๆ มากกว่ามุ่งแสวงหาความรู้สัจธรรมของชีวิต วิธีแก้ก็คือการให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ และวิธีสอนควรเน้นการค้นคว้ามากกว่าท่องจำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2545 : ออนไลน์)

ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ครูแต่ละคนมีวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการทำโทษทางวาจา เช่น ดูดำหนี ว่ากล่าว ตักเตือน ทำโทษทางกาย เช่น ตี หัก ทุบ ทำโทษทางสังคม เช่น ให้อินมูมห้อง ให้อินหน้าชั้นเรียน ไล่ออกจากชั้นเรียน หักคะแนนความประพฤติ และใช้วิธีการชมเชย หรือให้ความสนใจในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่วนการแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในชั้นเรียนนั้นครูบางคนจะใช้วิธีการลงโทษ ซึ่งวิธีการลงโทษนั้นอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางอารมณ์ ได้แก่ ความกลัว ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก (สม โภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541 : 229) และการลงโทษมีผลเพียงระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2539 : 2) ที่สรุปว่าเหตุผลที่ไม่ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการลงโทษนักเรียนเนื่องจากว่า การลงโทษไม่สามารถขจัดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้เพียงแต่ระงับพฤติกรรมได้ชั่วคราวเท่านั้น การลงโทษบ่อย ๆ เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิต ทำให้ผู้ถูกลงโทษขาดความมั่นคงในอารมณ์ และการลงโทษไม่ได้ทำให้ผู้ถูกลงโทษรู้ว่าพฤติกรรมที่พึงปรารถนาคืออะไร อาจทำให้ผู้ถูกลงโทษมีแนวโน้มต่อต้านการลงโทษด้วยการต่อสู้หรือถอยหนี กลายเป็นคนเงิบหรือเก็บตัวได้ จากเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการลงโทษเป็นวิธีการแก้ปัญหาทางพฤติกรรมที่มีข้อจำกัดและมีผลข้างเคียงตามมาหลายประการ ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในชั้นเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสมแทนการลงโทษ นอกจากนี้ การสอนของครูก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะถ้าครูสอนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น นักเรียนก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ฉะนั้นครูควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และเหมาะสม รู้จักใช้หลักจิตวิทยาในการสอน ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มั่นใจในบทเรียนมากขึ้น ตลอดจนสามารถควบคุม

ตนเองให้ศึกษาหาความรู้และทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ได้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สัญญาการเรียนซึ่งใช้สัญญาเป็นข้อตกลง คอยดักเตือนตนเอง และเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สนองความแตกต่างของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังที่ กมล สุคประเสริฐ ได้กล่าวว่า การที่จะให้เด็กทุก ๆ คนเรียนในสิ่งที่ยากและมีลักษณะนามธรรมให้เห็นผลเท่านั้นในเวลาจำกัดย่อมเป็นไปได้ยากทั้งนี้ เพราะเด็กมีความรู้พื้นฐานและความแตกต่างกัน (กมล สุคประเสริฐ, 2535 : 14) กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีความสนใจและมีความรู้พื้นฐานไม่เท่ากันทำให้การเรียนรู้อาจแตกต่างกัน

การสอนโดยใช้สัญญาการเรียน (Learning Contracts) เป็นลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบระบบส่วนบุคคลแบบหนึ่ง โดยดำเนินการสอนตามเอกสารสัญญาการเรียนที่นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดขึ้น ประกอบด้วย จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน หลักฐานการเรียน การประเมินผล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นนวัตกรรมการสอนที่มีลักษณะเด่นหลายประการคือ นักเรียนสามารถกระทำกิจกรรมต่างๆตามที่ตกลงไว้กับครูว่าจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร เพื่อจะบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ในการที่นักเรียนกระทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ตนเองได้เลือกและตกลงไว้กับครูนั่นเป็นการเรียนที่มีอิสระในการเรียน (สมใจ ลักษณะ, 2525 : 50) การที่มีอิสระในการเรียนนั้นนักเรียนจะมีความตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้ตกลงไว้กับครูให้สำเร็จเพราะนักเรียนคิดว่าสัญญาการเรียนที่ตนกระทำไว้นั้นเป็นสมบัติของตนเอง สัญญาการเรียนนี้นักเรียนอาจจะกระทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ถ้ากิจกรรมที่จะกระทำนั้นเปิดโอกาสให้เลือกปฏิบัติได้ เช่น ในกรณีที่นักเรียนเลือกเรียนในเรื่องหาเดียวกัน นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประมวลประสบการณ์ได้ถูกต้องตามความต้องการของตนเอง (พนอ ปานชา, 2539 : 4) เป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ (Student Centered) ช่วยให้ผู้เรียน รู้จักตัดสินใจด้วยตัวเองและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย ดังผลการวิจัยของสุปราณี ศรีไสคำ (2531 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษความรับผิดชอบและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มที่ได้ได้รับการสอนตามคู่มือครู และ พนอ ปานชา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรม การเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้

สัญญาการเรียน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 15 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้สรุปแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สัญญาการเรียนไว้ 4 แนวทางด้วยกัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2545 : ออนไลน์)

แนวทางที่ 1 ครูเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนให้กับนักเรียน ส่วนนักเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหา วิธีการเรียนตามความสนใจ

แนวทางที่ 2 นักเรียนมีอิสระในการเลือกวัตถุประสงค์การเรียนตามที่ครูกำหนดไว้และเลือกเนื้อหา วิธีการเรียน ตามความสนใจ

แนวทางที่ 3 นักเรียนมีอิสระในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนและกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเอง โดยคำนึงถึงความต้องการของหลักสูตร และเลือกวิธีการเรียนเองตามความสนใจ

แนวทางที่ 4 นักเรียนมีอิสระในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียน เนื้อหา และวิธีการเรียนตามความสนใจของตนเอง

จากแนวทางข้างต้นนั้น แนวทางที่ 1 ซึ่งได้แก่ครูเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนตามหลักสูตร ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นแนวทางที่น่าสนใจ เพราะวิธีนี้เป็นวิธีที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนในระบบการศึกษาไทยมากที่สุด เนื่องจากช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของหลักสูตรและตามความต้องการของนักเรียนอีกประการหนึ่ง นักเรียนส่วนใหญ่ซึ่งยังไม่เคยชินกับการเรียนโดยวิธีนี้ไม่สามารถวิเคราะห์ความต้องการ และความสามารถของตนเองได้ดีพอ ดังนั้นการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนโดยใช้แนวทางที่ 1 นี้จะเปิดโอกาสให้ครูสามารถทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทราบพฤติกรรมขั้นสุดท้ายในการเรียนของตนเองได้ถูกต้องและสะดวกขึ้นเนื่องจากนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับประถมศึกษาไม่ต้องเสียเวลาตัดสินใจในหลาย ๆ เรื่อง

การที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำวิธีการสอน โดยใช้สัญญาการเรียนตามขั้นตอนดังกล่าวมาทดลองสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื่องจากโครงสร้างทางเนื้อหาของกลุ่มวิชานี้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ คือมีโครงสร้างทางเนื้อหาแบ่งออกเป็นหน่วยและหน่วยย่อย และยังมี การแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวเรื่องขยายรายละเอียดของหน่วยย่อยลงไปอีก ทำให้สามารถกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาแต่ละช่วง กำหนดลำดับก่อนหลังของเนื้อหา เลือกความสำคัญ และความสอดคล้องของเนื้อหาได้เหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนจึงสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ อีกประการหนึ่งคือ เนื้อหาในกลุ่มวิชานี้มีลักษณะเป็นอิสระจากกันจะเรียนเนื้อหาใดก่อนหลังได้ตามความเหมาะสมและยังสามารถจัดให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นได้อีกด้วย นอกจากนี้เป้าหมายที่สำคัญในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมุ่งเน้นที่นักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียน

การสอนทุกอย่างเพื่อคุณภาพการเรียนรู้ การคิด และการกระทำที่ถูกต้องสมบูรณ์ผู้สอนจะต้องทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยยึดหลักให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนนี้ ครูมีบทบาทสำคัญในการทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเอง ได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นการสอนโดยวิธีนี้ยังทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และบทบาทของนักเรียนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้มากขึ้น

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำวิธีสอนโดยใช้สัญญาการเรียนมาทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากเป็นระดับชั้นที่ได้รับประสบการณ์ทางสังคมและประสบการณ์การเรียนรู้มากพอสมควร เป็นวัยที่นักเรียนมีทักษะทางภาษาที่สามารถร่วมกิจกรรม มีความรับผิดชอบ เริ่มสนใจที่จะอ่านหนังสือต่างๆ เพื่อที่จะร่วมอภิปรายหรือพูดคุยกับเพื่อนและเด็กวัยนี้ชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่นทำให้สามารถทำอะไร ได้สำเร็จ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2339 : 59) นอกจากนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ (Piaget) ที่ถือว่าเด็กในวัย 11 - 12 ปี จะมีการคิดแบบมีเหตุผลและมีการใช้เหตุผลมากขึ้นซึ่งอยู่ในขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage) เด็กในวัยนี้ควรได้รับการฝึกให้มีความสามารถในการคิดรวบยอดในสิ่งต่าง ๆ (Conceptual Thinking) และการคิดที่มีเหตุผลทางนามธรรม ซึ่งความสามารถเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ การคิดและการแก้ปัญหาต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (อฉรา ธรรมาภรณ์, 2531 : 199) ดังนั้นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 น่าจะมีความเหมาะสมกับวิธีการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน

ในด้านการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ซึ่งแมคเคลแลนด (McClelland, 1964 : 36 - 62) ได้อธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัลแต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2545 : ออนไลน์)

เมื่อก้าวถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนแตกต่างกันก็คือนักเรียนแต่ละคนตั้งใจเรียนไม่เหมือนกัน กล่าวคือ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะตั้งใจเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียนในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำจะขาดความสนใจและไม่ตั้งใจเรียน (เสนอ ทองจีน, 2532 : 2) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับนักเรียนแต่อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริงจะเห็นได้ว่า ครูมักจะใช้วิธีการสอนเดียวกัน

กับนักเรียนทั้งชั้น โดยมีได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก ดังคำกล่าวของ โขแสวง เชาวศิริ (2526 : 54) ที่ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานและการเรียนอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลฤดี สุวรรณมาลย์ (2538 : บทคัดย่อ) อัจฉนา ชุนศรีแก้ว (2531 : บทคัดย่อ) ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงสมควรที่จะศึกษาว่า ถ้านำวิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียนเปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบปกติ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันแล้วจะมีกิริยาร่วมระหว่างวิธีสอนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือไม่ นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติหรือไม่ และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียนและ วิธีสอนแบบปกติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียน

1.1 ความหมายของสัญญาการเรียน

คำว่าสัญญาการเรียน (Learning Contract) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้ กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 129) กล่าวว่า สัญญาการเรียนเป็นข้อตกลงระหว่างครูและนักเรียน ระบุถึงงานที่จะต้องทำให้เสร็จ และผลที่ได้เมื่องานเสร็จ

ดันน์ และเคนเนท ดันน์ (Dunn and Keneth Dunn, 1972 : 41) กล่าวว่าสัญญาการเรียนคือ ข้อบัญญัติซึ่งเขียนสำหรับนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุจุดหมาย โดยผู้เรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมการเรียน วิธีการเรียน เวลาและสภาพการเรียนที่กว้างขวางภายใต้ดุลยพินิจของครู

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 108) กล่าวว่า สัญญาการเรียนเป็นเอกสารสัญญาที่ใช้ในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งระบุถึงว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร ภายในช่วงเวลาใด และใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน

จากความหมายของสัญญาการเรียนสรุปได้ว่า สัญญาการเรียนเป็นสัญญาที่นักเรียนและครูกดลงร่วมกัน ซึ่งระบุว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร ภายในช่วงเวลาใด และใช้เกณฑ์อะไรในการประเมินผล โดยผู้เรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมการเรียน วิธีการเรียน เวลาและสถานที่อย่างกว้างขวาง ภายใต้คำแนะนำและดุลยพินิจของครู

1.2 ประวัติความเป็นมาของสัญญาการเรียน

สัญญาการเรียนเป็นเทคนิคในการสอนวิธีหนึ่ง ซึ่งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและได้นำมาใช้แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มจากโครงการสอนประสม (Dalton Plan) ที่นำมาใช้ในโรงเรียนหลายโรงเรียนในเมืองคัลตัน (Dalton) มลรัฐแมสซาชูเซต ใน ค.ศ. 1920 วิธีสอนแบบนี้จะใช้บัตรงาน และมีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนต้องทำสัญญาตารางการทำงานของตน (Klingstedt, 1983 : 27)

ค.ศ. 1971 - 1972 ได้มีการนำสัญญาการเรียนมาใช้อย่างเป็นระบบมากขึ้นที่โรงเรียนทางตอนใต้ของ จิมส์ มาร์ริส เมืองดูลูท รัฐมินเนโซตา กลุ่มโรงเรียนทั้งหมดในเมืองดูลูท The Duluth Contract ระบุว่า 8 ได้ใช้วิธีสอนนี้ โดยให้ครอบครัวของเด็กแต่ละคนตัดสินใจว่าเด็กควรเรียนอะไรในโรงเรียน จัดทำหลักสูตรขึ้น มีการประชุมนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถเลือกสัญญาการเรียน ซึ่งเขาสามารถประสบความสำเร็จ ไปสู่จุดหมายปลายทางในช่วงเวลาที่กำหนด (Esbensen, 1972 : 47) ในช่วง ค.ศ. 1974 เป็นต้นมาการเรียนแบบสัญญาการเรียนเป็นที่แพร่หลายและพัฒนาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ได้มีการนำวิธีการเรียนแบบนี้มาใช้ในการสอนเด็กเป็นรายบุคคลและนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการเรียนสาขาวิชาต่าง ๆ และอาชีพอื่น ๆ มากมาย เช่น สอนภาษาอังกฤษทักษะการอ่าน

คัฟฟาเรลลา (Caffarella, 1983 : 7) ได้กล่าวถึงลักษณะการนำสัญญาการเรียนมาใช้ในการศึกษาไว้ดังนี้ คือ เพื่อจัดแนวทางเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้เรียน เพิ่มแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการพัฒนาความเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่าง

นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดเตรียมการเรียนการสอนแบบเอกัภาพ (Individualized Instruction) สนับสนุนทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning)

1.3 หลักการและเหตุผลในการใช้สัญญาการเรียน

รีเกล (Riegle, 1978 : 14) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสัญญาการเรียนควรมีอยู่ 4 ประการ คือมีจุดมุ่งหมายที่กระจ่างและชัดเจน การจำแนกลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคล การประเมินผลตนเองของนักเรียนและการให้ความร่วมมือกันในการเจรจาข้อตกลงระหว่างครูและนักเรียน

ดันน์ และเคนเนท ดันน์ (Dunn and Keneth Dunn, 1972 : 81 - 84) ได้กล่าวถึงเหตุผลการใช้สัญญาการเรียนในการเรียนการสอนโดยยึดหลัก 5 ประการ คือ

1. นักเรียนมีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน (Varied Academic Level) โดยพบว่าครูจะเป็นผู้ให้เนื้อหาสาระแก่ผู้เรียนจำนวนมาก ซึ่งมีความสามารถที่แตกต่างกันคือ เรียนช้า เรียนเร็ว และเรียนปานกลาง ดังนั้นการเรียนจะถูกนำมาใช้เพื่อที่จะให้เด็กแต่ละคนสามารถแยกระดับความสามารถทางการเรียนให้เหมาะสมกับตนเอง
2. ก้าวไปตามความสามารถของตนเอง (Self - Pacing) สัญญาการเรียนจะช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และจะเรียนช้าหรือเร็วตามที่เขาสามารถเรียนได้โดยไม่ลำบากใจ
3. มีอิสระในการเรียน (Independent) การใช้สัญญาการเรียนผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเองตามที่เขาสนใจ และต้องการ โดยให้เลือกแหล่งเรียนกิจกรรมการเรียนสื่อการสอนหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งองค์ประกอบในการเลือกจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณา และได้ประโยชน์จากครูด้วยการเป็นผู้ชี้แนะมากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้
4. ลดความคับข้องใจและความวิตกกังวล (Reduced Frustration and interest) ในชั้นเรียนทั่วไป เด็กทุกคนเรียนตามหลักสูตรในช่วงเวลาที่กำหนดในจิตความสนใจ และวินัยที่เหมือนกันรวมทั้งได้รับระดับคะแนนด้วยการเปรียบเทียบกับเด็กอื่น ซึ่งจะสร้างความกดดัน และความเครียดให้แก่เด็ก
5. ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน (Capitalizing on Individual Students Interest) ในสัญญาการเรียนครูยอมรับหลักการความแตกต่างระหว่างบุคคลกำหนดความสนใจและความสามารถ ตารางการทำงานให้ผู้เรียนเลือกเรียนในลักษณะที่ส่งเสริมให้ฝึกปฏิบัติและตรงกับความสนใจตามศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักการของการใช้สัญญาการเรียนยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกเรียนว่าจะเรียนอะไรด้วยวิธีการใด

ซึ่งจะช่วยลดความคับข้องใจ ความวิตกกังวลของผู้เรียน โดยชี้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน และนักเรียนสามารถเรียนได้ตามศักยภาพของตน

1.4 รูปแบบของสัญญาการเรียน

เอสเบนเซน (Esbensen, 1972 : 22 - 23) ได้เสนอรูปแบบของสัญญาการเรียนที่ใช้กับนักเรียนไว้ 4 แบบ คือ

1. ครูจัดทำขึ้นและมอบหมายสัญญาให้ (Teacher - Made, Teacher - Assigned Contract) ครูจะเป็นผู้พิจารณาถึงปริมาณงานและเวลาที่กำหนดให้ การใช้วิธีนี้คือกำหนดสัญญาขึ้นมาตามระดับความยากง่ายต่างกัน แล้วให้นักเรียนตัดสินใจเลือกสัญญา 1 ฉบับ ครูตกลงเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในสัญญานั้น ในกรณีนี้ครูต้องมีเวลาให้กับนักเรียนแต่ละคน และช่วยเหลือเขาในการตัดสินใจ

2. ครูจัดทำขึ้นนักเรียนเลือกสัญญา (Teacher - Made, Student - Assigned Contract) ครูจะพัฒนารูปแบบของสัญญามอบให้แก่ นักเรียน โดยนักเรียนต้องตัดสินใจเองว่าจะเลือกสัญญาใด โดยมีสถานการณ์หรือทางเลือกมากกว่า 3 ทาง ซึ่งทำให้นักเรียนมีทางเลือกได้หลายทางข้อจำกัดของงานถูกสร้างขึ้นในสัญญาและมอบหมายให้แก่ นักเรียน

3. นักเรียนจัดทำสัญญาขึ้น ครูร่วมตกลงในสัญญา (Student - Made, Teacher - Agreement Contract) นักเรียนจะกำหนดขอบเขต โดยคำนึงถึงจุดอ่อนของตนเองในหัวข้อซึ่งกำหนดขึ้นโดยชั้นเรียน นักเรียนจะตัดสินใจว่าจะทำอะไร โดยครูเป็นผู้คอยตรวจสอบร่วมด้วย ช่วยตัดสินใจถึงความเหมาะสม และช่วยนักเรียนเพิ่มหรือขยายงาน ถ้ามีความจำเป็น

4. นักเรียนจัดทำสัญญาขึ้นเอง (Student Made Contract) นักเรียนตัดสินใจว่าต้องการทำอะไร แล้วเขียนสัญญาขึ้นมา ซึ่งกิจกรรมอาจจัดเตรียมไว้ด้วยตนเองหรือครูก็ได้ บทบาทของครูในกระบวนการนี้เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือและติดตามผลให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายและเวลาที่กำหนด

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบที่ 3 เพราะนักเรียนมีโอกาสกำหนดขอบเขตของตนเองโดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด ความสนใจ ของตนเอง ในหัวข้อที่กำหนดโดยครูและข้อจำกัดของแหล่งเรียน มีครูเป็นผู้คอยตรวจสอบร่วมด้วย และช่วยตัดสินใจถึงความเหมาะสม

1.5 ระยะเวลาที่ใช้ในสัญญาการเรียน

คริสเตน (Christen, 1976 : 25) ได้กล่าวถึงประเด็นที่ต้องพิจารณา คือระยะเวลาของสัญญา ซึ่งกำหนดไว้ว่าควรใช้เวลาเท่าใด โดยพิจารณาจากความเป็นอิสระของงานที่กำหนดไว้ และระดับชั้นของนักเรียนในแต่ละ โปรแกรม โดยเสนอช่วงเวลาของการทำสัญญา 2 แบบ คือ

1. สัญญาที่เป็นช่วงเวลานาน (Long Term Contracts)

- Grade 10 - 12 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 6 สัปดาห์หรือมากกว่านั้น
- Grade 7 - 9 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 3 สัปดาห์หรือมากกว่านั้น
- Grade 4 - 6 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 1 สัปดาห์หรือมากกว่านั้น
- Grade 1 - 3 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 1 วันหรือมากกว่านั้น

2. สัญญาที่เป็นช่วงเวลาดำเนิน (Short Term Contracts)

- Grade 10 - 12 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 1 สัปดาห์หรือน้อยกว่านั้น
- Grade 7 - 9 ระยะเวลาของสัญญา น้อยกว่า 1 สัปดาห์
- Grade 4 - 6 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 2 วันหรือน้อยกว่านั้น
- Grade 6 - 8 ระยะเวลาของสัญญา ประมาณ 1 วันหรือน้อยกว่านั้น

1.6 ลักษณะการเรียนการสอนแบบสัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 188 - 189) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของสัญญาการเรียนไว้ 5 ประการ คือ

1. เป็นสัญญาที่ผ่านการเจรจาและตกลงร่วมมือกัน ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
2. ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้ผูกมัดในการทำงานตามสัญญาการเรียนนั้น ผู้เรียนได้ผูกมัดในการทำให้เสร็จตามสัญญา และผู้สอนได้ผูกมัดในการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก
3. เนื่องจากจะต้องเจรจาทำการตกลงเป็นรายๆ ไป ดังนั้นสัญญาการเรียนแต่ละรายจึงแตกต่างกัน และรูปแบบที่ควรใช้คือ การจัดทำโดยผู้เรียนภายใต้คำแนะนำของครู
4. สามารถเจรจาดตกลงกันใหม่ได้ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ และความต้องการเดิมนั้น หรือถ้าผู้เรียนเกิดความต้องการใหม่ ก็อาจเปลี่ยนไปทำสัญญาใหม่ได้
5. ความรู้ที่ได้มาจากหลายแห่งมิใช่เพียงครู คำว่า แต่สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

กรีนวูด (Greenwood, 1985 : 488) ได้กล่าวถึงลักษณะของสัญญาการเรียนประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ประการ คือ

1. มีทางเลือก (Alternatives)
2. ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียน
3. มีการตกลงกัน

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 129 - 130) ได้กล่าวว่า สัณญาการเรียนนี้ อาจตกลง เป็นกลุ่มหรือรายบุคคลข้อควรปฏิบัติในการทำสัณญาการเรียน คือ

1. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย คือ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็นมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
2. ใช้คำพูดเชิงบวกในข้อความต่างๆของสัณญา
3. ให้การเสริมแรงทันทีที่ทำงานเสร็จ
4. ถ้าหน่วยการเรียนนั้นต้องใช้เวลาาน ครูอาจให้การเสริมแรงเป็นขั้นตอน เช่น การให้คะแนน การให้บัตรผ่าน
5. จัดทำสัณญาเป็นช่วงๆให้เป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จเป็นขั้นเป็นตอน และการบันทึกความก้าวหน้า (Progress Chart) ควรระบุไว้ในสัณญาการเรียนด้วย

1.7 องค์ประกอบของสัณญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 108 - 111) กล่าวว่าสัณญาการเรียนมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน หลักฐานการเรียนรู้และประเมินผล และระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน ซึ่งสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. จุดประสงค์ (Objectives) คือความมุ่งหวังที่ต้องการจะได้จากการเรียนหรือศึกษา หรือทำโครงการเรื่องนั้นๆ เป็นข้อกำหนดของพฤติกรรมที่พึงพอใจของนักเรียนที่ต้องการเรียน จุดประสงค์ที่แน่นอนและระบุไว้ชัดเจนจะเป็นรากฐานที่ดี ในการสร้างสัณญาการเรียนต่อไป
2. กิจกรรมการเรียน (Activities) คือกิจกรรมต่างๆที่นักเรียนวางแผนไว้ว่าจะกระทำ เพื่อที่จะให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้อาจใช้กิจกรรมหลายอย่างประกอบกันตามความเหมาะสม รวมทั้งอธิบายว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างไร และกำหนดโครงสร้างของเวลาในการทำงานด้วย ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ อ่าน เรียน ทบทวน สัมภาษณ์บุคคล ฟังการบรรยาย ฟังการอภิปราย ดูสไลด์ ดูภาพยนตร์ ดูโทรทัศน์ ทัศนศึกษา เป็นต้น
3. แหล่งเรียน (Resources) เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ โดยระบุรายชื่อว่าเป็นที่ไหน เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษา หาความรู้ เพื่อจะให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้แก่ ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย บทเรียนกิจกรรม ศูนย์การเรียน สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ หุ่นจำลอง ผลงานศิลปะ วัตถุหรือสิ่งมีชีวิต ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น
4. หลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียน (Evaluation) เป็นการอธิบายถึงวิธีการและกระบวนการประเมินผลว่าจะทำอย่างไร โดยอาจเขียนถึงที่นักเรียนจะต้องส่งเป็นข้อๆ เพื่อเป็นหลักฐานว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ กำหนดวันเวลาที่แน่นอน เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการเรียน รวมทั้งพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนจะได้รับ เช่น คะแนนหรือเกรดที่

นักเรียนจะได้รับ ในการเรียนตามกระบวนการสัญญาการเรียนนั้น นักเรียนอาจทำกิจกรรม การเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ทุกประการ ข้อสำคัญคือนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องแสดงหลักฐานการเรียนรู้ โดยระบุว่า จะแสดง หลักฐานอะไร ใช้วิธีการใด เมื่อใด และใครเป็นผู้ประเมิน

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน หมายถึง ระยะเวลาที่นักเรียนระบุไว้ในสัญญาว่าจะทำ กิจกรรมการเรียนให้สำเร็จ โดยระบุวันเริ่มทำสัญญาและวันสิ้นสุดสัญญา และในสัญญาการเรียน นอกจากจะมีส่วนสำคัญ 5 ส่วนดังกล่าวแล้วยังจะต้องมีชื่อผู้เรียน หัวข้อเรื่องหรือวิชา และส่วนที่เป็นลายเซ็นของนักเรียนและครูด้วยอย่างแสดงแบบฟอร์ม 2 แบบจะเลือกใช้แบบใดก็ได้

สัญญาการเรียน

ชื่อ.....(นักเรียน)

เรื่อง (หรือวิชา)

จุดประสงค์.....

กิจกรรม.....

แหล่งเรียน.....

หลักฐานการเรียนและการประเมินการเรียน.....

ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน

.....
(ลายเซ็นนักเรียน)

.....
(ลายเซ็นครู)

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างแบบฟอร์มสัญญาการเรียน แบบที่ 1

คัดแปลงจาก : บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 62)

สัญญาการเรียน

ชื่อ (นักเรียน)

เรื่อง (หรือวิชา)

จุดประสงค์	กิจกรรม	แหล่งเรียน	หลักฐานการเรียนและการประเมินผลการเรียน

..... (ลายเซ็นนักเรียน)

..... (ลายเซ็นครู)

1.8 หลักเกณฑ์เบื้องต้นของการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน

ดันน์ และเคนเนท ดันน์ (Dunn and Kenneth Dunn, 1972 : 87 - 89) ได้สรุปหลักเกณฑ์เบื้องต้นของการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียนไว้ดังนี้

1. ครูตั้งจุดประสงค์อย่างเด่นชัดว่านักเรียนต้องการเรียนอะไร
2. ครูแจกเอกสารแนะนำ แหล่งการเรียน กิจกรรมการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ในการเรียนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์
3. กิจกรรมการเรียนและแหล่งการเรียน นักเรียนสามารถเลือกได้ และยังสามารถเสนอกิจกรรมอื่นๆ ได้
4. ควรมีการใช้เทคนิคกลุ่มย่อย (Small Group Technique) อย่างน้อย 3 แบบ เช่น การระดมพลังสมอง การแสดงบทบาทสมมติ เกม เป็นต้น
5. มีการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทดสอบตนเอง (Self - test) และทดสอบหลังเรียน (Posttest)

แคสเซนส์ (Kassens, 1984 : 46) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการนำสัญญาการเรียนมาใช้ในการสอน ดังนี้

1. ให้มีกิจกรรมที่เป็นทางเลือกหลายๆ ทาง
 2. สัญญาการเรียนควรทำเป็นช่วงเวลานานพอสมควร
 3. สัญญาการเรียนต้องใช้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย
 4. การเสริมแรงจะช่วยให้การเรียนแบบนี้
 5. จัดทำเอกสารแนะนำกิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้เรียน
- มาลคอล์ม (Malcolm, 1984 : 224) ได้เสนอรูปแบบการเขียนแบบฟอร์มสัญญาการเรียนซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อ - สกุล และวันที่เริ่มทำสัญญา
2. จุดประสงค์
3. การจัดเตรียมสัญญา
4. วัน - เวลาที่กำหนด
5. ลายเซ็นนักเรียนและครู
6. การประเมินผล

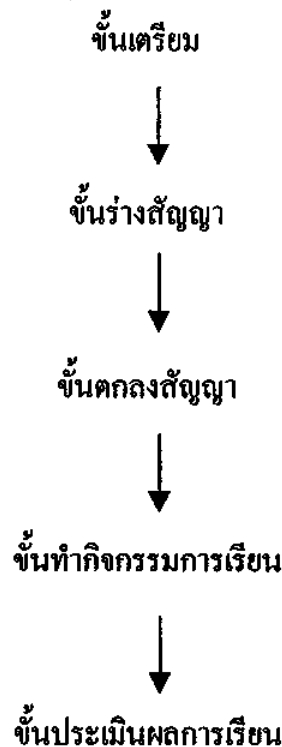
1.9 การวางแผนในการทำสัญญาการเรียน

ดันน์ และเคนเนท ดันน์ (Dunn and Kenneth Dunn, 1972 : 117) ได้สรุปขั้นตอนในการวางแผนทำสัญญาการเรียนไว้ 6 ประการ คือ

1. ครูต้องพัฒนาขอบข่ายของจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนหรือเป้าหมาย (Goal) เป็นอันดับแรก
2. ครูตัดสินใจว่า จุดประสงค์ใดสามารถทำให้เด็กแต่ละคนบรรลุ
3. นักเรียนแต่ละคนเข้าใจว่า เขาสามารถแสดงอย่างไรเพื่อให้เขาบรรลุจุดประสงค์การเรียน เมื่อเขาถูกกำหนดให้แสดงออกด้วยตนเอง ในรูปจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. นักเรียนเริ่มหาข้อมูลที่ต้องการหรือการรับรู้โค่นผ่านสื่อการเรียนหลายๆรูปแบบ
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงในการเรียนรู้ โดยการทำกิจกรรมเลือกด้วยตนเอง
6. นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันว่า เขาเรียนรู้อะไรบ้าง โดยใช้กิจกรรมเสนอให้ออกมารายงานด้วยการเลือกด้วยตนเอง (Self - selected Reporting Alternativer)

1.10 ขั้นตอนในการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 111 - 115) ได้เสนอขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน

คัดปลงจาก : บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 111 - 115)

1. **ขั้นเตรียม** ครูแนะนำการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน แนะนำบทเรียน โดยใช้การบรรยายและอภิปรายให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะวิชา หัวข้อ เนื้อหาต่างๆ
2. **ขั้นร่างสัญญา** นักเรียนร่างสัญญาที่เป็นจุดประสงค์การเรียนของคณกิจกรรมการเรียนที่วางแผนไว้ว่าจะปฏิบัติ แหล่งเรียนที่ตั้งใจจะใช้ หลักฐานการเรียนและการประเมินผล โดยนักเรียนอาจปรึกษากับครูได้ถ้าต้องการ
3. **ขั้นตกลงสัญญาจุดประสงค์การเรียน** ครูและนักเรียนอภิปรายและปรับปรุง
 - 3.1 จุดประสงค์การเรียน เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาตามความต้องการของนักเรียนกิจกรรมการเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงกิจกรรมการเรียนที่นักเรียน ได้เสนอมาและกำหนดตารางกิจกรรมของแต่ละคน
 - 3.2 แหล่งเรียน นักเรียนและครูร่วมกันพิจารณาอภิปรายถึงแหล่งเรียนที่นักเรียนได้เสนอมาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
 - 3.3 หลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผล ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาปรับปรุงร่างของสัญญาการเรียนในส่วนนี้ โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการ การมีพื้นฐานในการเรียนในวิชาหลัง ๆ อย่างเพียงพอ
 - 3.4 การเซ็นสัญญา หลังจากดำเนินการจากขั้นที่ 3.1 - 3.4 จนเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่ายแล้ว นักเรียนนำผลดังกล่าวไปเขียนในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน และทั้งสองฝ่ายเซ็นชื่อในสัญญาดังกล่าว ถ้าเอกสารเก็บไว้คนละแผ่น
4. **ขั้นทำกิจกรรมการเรียน** นักเรียนจะใช้สัญญาการเรียนเป็นแนวทางโดยปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ เมื่อพบปัญหาหรือแนวทางที่เหมาะสมกว่าก็อาจตกลงสัญญาใหม่ได้และควรมีการบันทึกกิจกรรมว่าได้ทำอะไรไปบ้าง โดยให้ผู้สอนเซ็นรับทราบ ซึ่งอาจใช้แบบฟอร์มดังนี้

บันทึกกิจกรรมการเรียน

ชื่อ (นักเรียน).....

เรื่อง.....

วันที่	กิจกรรมที่ได้กระทำในช่วงสัปดาห์นี้	
(สัปดาห์ที่ 1)		(ลายเซ็นครู)
(สัปดาห์ที่ 10)		(ลายเซ็นครู)

ภาพประกอบ 4 ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกกิจกรรม

คัดแปลงจาก : บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 116)

5. ชั้นประเมินผลการเรียน ประเมินผลการเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาการเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าได้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการจริง

1.11 ข้อควรคำนึงในการสอนแบบสัญญาการเรียน

ก่อนที่จะใช้กระบวนการของสัญญาการเรียน ครูควรมีความเชื่อดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537 : 115 - 117)

1. จะต้องมีความไว้วางใจในตัวผู้เรียน
2. จะต้องยินยอมให้ผู้เรียนมีโอกาสรับผิดชอบการเรียนของเขา

3. จะต้องยินดีที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
4. จะต้องยินดีที่จะใช้วิธีสอนแบบอื่นๆนอกเหนือจากวิธีบรรยาย
5. จะต้องยินดีที่จะมีสิ่งช่วยอื่นๆ
6. จะต้องยินดีที่นักเรียนจะใช้แหล่งหรือสื่อการเรียนหลายประการ
7. จะต้องมีความเชื่อว่านักเรียนไว้วางใจในตัวครู
8. ครูจะต้องมีความยินดีที่จะช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ
9. ครูจะต้องใช้เวลาในการวางแผนให้คำแนะนำแก่นักเรียน
10. จะต้องมิแหล่งเรียน (เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร ผู้รู้ ฯลฯ) มากกว่าที่คาดหวังจาก

ชั้นเรียน

คริสเตน (Christen, 1976 : 28) ได้กล่าวถึงการลงนามในสัญญา เป็นความรับผิดชอบของครู ที่ครูจะต้องเตรียมนักเรียน จึงควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. แหล่งเรียนควรมีความหลากหลาย นักเรียนจะต้องเพิ่มเติมข้อมูลลงในกระบวนการทำสัญญาได้บ้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้าและสัมพันธ์กับปัญหาที่จะศึกษา การลงมติสัญญาจัดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเสริมความสมบูรณ์ของสัญญา นักเรียนหลายคนถือว่าเป็นประสบการณ์ที่จำเป็นที่สุดในการรับผิดชอบงานอย่างสมบูรณ์
2. การช่วยเหลือสนับสนุนเด็ก เพื่อไปสู่มิติใหม่แห่งความสำเร็จที่ตั้งไว้
3. อิศระในการเรียน ครูควรทำให้เด็กเกิดความรู้สึกริक्तอยากทำงาน ตามความสามารถของแต่ละบุคคลและทำให้เห็นว่าการทำสัญญารบวันสามารถปฏิบัติได้เหมาะสมกับตนเอง

1.12 เกณฑ์ในการพิจารณาสัญญาการเรียน

ลักซ์ (Lux, 1979 : 10) ได้กล่าวถึงถึงเกณฑ์ในการพิจารณาสัญญาการเรียนอยู่บนรากฐานสิ่งต่อไปนี้

1. สัญญาการเรียนเป็นกระบวนการ (Process) ซึ่งนำไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่ตั้งไว้
2. สัญญาการเรียนบ่งบอกถึงข้อผูกมัด (Commitment) มีการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย เพื่อไปสู่เป้าหมายและจุดมุ่งหมาย
3. สัญญาการเรียนอยู่บนรากฐานของการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรในโรงเรียน (Team approach) โดยแลกเปลี่ยน แหล่งเรียนและทำทหายความสำเร็จจากผลลัพธ์ที่ออกมา
4. เป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่น (Flexible) อยู่บนความต้องการและยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ตายตัว

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 117 - 118) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาสัญญาการเรียน ว่าควรพิจารณาตามส่วนประกอบส่วนต่าง ๆ ของสัญญาการเรียนอันได้แก่ จุดประสงค์ กิจกรรม แหล่งเรียน หลักฐานการเรียนและการประเมินการเรียน แต่ละส่วนพิจารณาตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ต่อไปนี้ เกณฑ์ใดพิจารณาแล้วตัดสินใจในช่องเห็นด้วย แสดงว่ามีความเหมาะสม

รายการ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ol style="list-style-type: none"> 1. เกี่ยวกับจุดประสงค์ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ระบุไว้ชัดเจน 1.2 มีรายละเอียดพอเหมาะ 1.3 สอดคล้องกับความต้องการของวิชา 1.4 มีความเป็นไปได้ 2. เกี่ยวกับกิจกรรม <ol style="list-style-type: none"> 2.1 มีความเหมาะสม 2.2 มีประสิทธิภาพ 2.3 กิจกรรมต่าง ๆ จำเป็นต่อการบรรลุจุดประสงค์ 2.4 มีการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือเวลาที่จะทำงานต่าง ๆ 2.5 มีการกำหนดเวลาพบระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไว้ชัดเจน 3. เกี่ยวกับแหล่งเรียน <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ระบุแหล่งเรียนที่จะใช้อย่างเหมาะสม 3.2 ระบุแหล่งเรียนที่มีความสะดวกสามารถใช้ได้จริง 3.3 แหล่งที่จะใช้มีความเพียงพอต่อการบรรลุจุดประสงค์ 4. เกี่ยวกับหลักฐานการเรียนรู้และการประเมินการเรียน <ol style="list-style-type: none"> 4.1 กำหนดวันเวลาประเมินไว้ชัดเจน 4.2 กำหนดหลักฐานและวิธีการประเมินไว้ชัดเจน 4.3 หลักฐานและวิธีการประเมินมีความเหมาะสม 5. พิจารณาโดยส่วนรวม <ol style="list-style-type: none"> 5.1 มีการจัดทำอย่างรอบคอบ เหมาะสม 		

ภาพประกอบ 5 แบบฟอร์มเกณฑ์การพิจารณาสัญญาการเรียน

ดัดแปลงจาก : บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 117 - 118)

1.13 ข้อดีของสัญญาการเรียน บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 194) ได้สรุปไว้ดังนี้

ข้อดีสำหรับนักเรียน

1. นักเรียนมีโอกาสวางแผนการเรียนของตนเอง กำหนดจุดประสงค์ของตนเอง จัดระบบ (Organize) การเรียนและประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง นั่นคือ นักเรียนมีส่วนสำคัญในกระบวนการเรียน มีส่วนรับผิดชอบในการเรียนของตนเองมากขึ้น
2. นักเรียนพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง
3. นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจ และมีความหมายต่อตนเองมากขึ้นถึงแม้ในบางรูปแบบของสัญญาการเรียนจะมีกรอบหรือขอบเขตของวิชานั้น แต่ก็ยังมีโอกาสเลือกตามความสนใจในกรอบดังกล่าว
4. ในกระบวนการของสัญญาการเรียน จะมีการเจรจาตกลง เกี่ยวกับการเรียนร่วมกัน ระหว่างนักเรียนกับครู ลักษณะดังกล่าว เอื้อต่อการเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียน
5. นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้อย่างอิสระ ตามสัญญาการเรียนของตน
6. เอื้อต่อการค้นพบและสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นความรู้ใหม่ จึงเป็นแนวทางและสิ่งจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนคงความสนใจโดยตลอด ถือว่าสัญญาการเรียนเป็นสิ่งที่ "เป็นสมบัติของคุณ"

ข้อดีสำหรับครู

1. ข้อมูลและประสบการณ์จากสัญญาการเรียนจะช่วยในการปรับปรุงวิชาและกำหนดมาตรฐานการเรียน
2. เปลี่ยนบทบาทของผู้ป้อนความรู้ให้กับนักเรียนมาเป็นผู้จัด (Organize) โปรแกรมการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ร่วมกับนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน (สุปราณี ศรีโตคำ, 2531 : บทคัดย่อ) มีดังต่อไปนี้คือ

นักเรียน

1. รู้ว่าเราจะเรียนอะไร
2. มีความสุขและพบกับความสำเร็จ
3. ส่งเสริมและพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองให้กับผู้เรียน

ครู

1. มีอิสระในการสอนโดยคำนึงถึงเอกกัตบุคคล
2. ปัญหาการควบคุมชั้นลดน้อยลงไป
3. มีความสุขที่รู้ว่าเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนพบกับความสำเร็จ

1.14 การจัดชั้นเรียนในการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน

ในการจัดชั้นเรียนในการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนสามารถจัดในลักษณะของ ศูนย์การเรียน (Learning Centers) ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เสริมความคิดรวบยอด จะทำให้พบความต้องการและลักษณะการเรียนของนักเรียนแต่ละคน (Lambek and Lorentzen, 1971 : 88) หรือจัดชั้นเรียนในลักษณะของสัญญาตามเงื่อนไข (Contingency Contracting) โดยแบ่งพื้นที่ ออกเป็น 2 ส่วนแยกจากกัน คือ ส่วนสำหรับทำงานและส่วนอื่น ๆ ซึ่งเป็นส่วนสำหรับเสริมแรงใน ส่วนของการทำงานจะมีตารางกิจกรรมการเรียน นักเรียนแต่ละคนสัญญาที่จะทำงานของตนเองให้ เรียบร้อย หลังจากนั้นจะไปในส่วนเสริมแรงในเวลาอิสระ ในส่วนนี้จะมีเกม อุปกรณ์ต่างๆ กิจกรรม ต่างๆ ที่นักเรียนปฏิบัติได้ ซึ่งเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ดึงดูด ความสนใจกระตุ้นนักเรียนให้ปฏิบัติงานของตนอย่างสมบูรณ์

2. เอกสารที่เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

เมอร์เรย์ (Murray, 1983 : 80 - 81) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นความปรารถนาหรือแนวโน้มที่ต้องการกระทำสิ่งใดๆ ให้สำเร็จโดยเร็ว และมีความเป็นอิสระให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ต้องการเอาชนะอุปสรรคและบรรลุปเป้าหมายอันดีเลิศ ต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขันและเอาชนะคนอื่น ๆ ต้องการเพิ่มการยอมรับตนเอง โดยการบรรลุความสำเร็จในกิจกรรมที่เป็นอัจฉริยะ

แมคเคลแลนค์ (McClelland, 1964 : 110 - 111) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จดูต่างไปด้วยดี แข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

แอทกินสัน (Atkinson, 1964 : 240 - 241) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกว่าการกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินจากตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อทำงานสำเร็จหรือไม่พอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้

พินู ฟองศรี (2532 : 46 - 47) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในงานที่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวางพยายามหาวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาเพื่อนำคนไปสู่ความสำเร็จ ต้องการอิสระในการทำงานและการแสดงออก ต้องการชัยชนะในการแข่งขันมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดเลิศ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่ตนตั้งใจอย่างสูง มีความสบายใจเมื่อพบความสำเร็จและวิตกกังวลเมื่อพบความล้มเหลว

เพ็ญศรี แก้วทอง (2540 : 32) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความต้องการทำงานที่ยาก ท้าทายความคิด และความสามารถให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ ด้วยความมุ่งมั่นพยายามอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

มลฤดี สุวรรณมาลย์ (2538 : 11) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความต้องการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยความพยายามมุ่งมั่น ความอดทนทั้งปวงโดยไม่ย่อท้อ

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการที่จะทำงานที่ยาก ท้าทายความสามารถ ให้บรรลุเป้าหมายอันดีเลิศ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวงทั้งนี้โดยอาศัยความมานะบากบั่น และมุ่งมั่นอย่างเต็มกำลังความสามารถ เท่าที่จะทำได้ดีที่สุด รู้สึกดีใจเมื่อประสบความสำเร็จและเสียใจเมื่อประสบความล้มเหลว

ดังนั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษา จึงได้ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก เพราะเปรียบเสมือนแรงผลักดันให้บุคคลก้าวไปข้างหน้า และพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อความเป็นเลิศในสิ่งที่ทำ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สำหรับแนวคิดเชิงทฤษฎีของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น ได้มีนักจิตวิทยาเสนอไว้หลายทฤษฎี แต่ผู้วิจัยจะขอนำเสนอไว้ในที่นี้เพียงบางทฤษฎี ดังต่อไปนี้

2.2.1 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเมอร์เรย์

เมอร์เรย์ (Murray , 1938 :152 - 266) ได้รวบรวมความต้องการทางจิตของมนุษย์ไว้ 28 ชนิด และในจำนวนนี้มีความต้องการเอาชนะและประสบความสำเร็จ (Need for Achievement) รวมอยู่ด้วย เขาจึงเป็นคนแรกที่ได้กล่าวถึงความต้องการทางจิตที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีพลังจิต ที่จะเอาชนะอุปสรรค มุ่งที่จะกระทำในสิ่งที่ยากให้ประสบความสำเร็จ

2.2.2 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแอทคินสัน

แอทคินสัน (Atkinson, 1964 : 324 - 347) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ซึ่งจะมีผล โดยตรงต่อการเรียนของนักเรียน ทฤษฎีแอทคินสัน กล่าวว่า แรงจูงใจที่สำคัญมี 2 ทางคือ ความหวังที่จะประสบผลสำเร็จ (Hope for Success) และการกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure) โดยกล่าวว่าเมื่อคนต้องเผชิญกับทางเลือก 2 ทางนี้ จะทำให้เกิดปฏิกิริยาขึ้น เรียกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจนี้จะสัมพันธ์กับระดับความยากของภาระกิจที่จะต้องทำด้วย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แรงจูงใจที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล จะสมดุลกับความน่าจะเป็นที่จะประสบผลสำเร็จในภาระกิจ

2.2.3 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด

แมคเคลแลนด (McClelland, 1964 : 36 - 62) โดยอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจทางสังคม 3 ประการคือ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึงความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความกังวลเมื่อพบกับความล้มเหลว
2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ต้องการเป็นที่นิยมชมชอบหรือรักใคร่ชอบพองของคนอื่น สิ่งเหล่านี้ เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับของบุคคลอื่น
3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะให้ได้มาซึ่งอิทธิพลที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม ทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจ เพราะจะเกิดความภาคภูมิใจ หากทำอะไรได้เหนือกว่าคนอื่น ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ตนบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่น

แมคเคลแลนด เน้นความสำคัญในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจด้านอื่น ๆ เพราะเขาเห็นว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับความสำเร็จทางการศึกษา

2.2.4 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy Theory)

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 35 - 48) ได้เรียงลำดับขั้นความต้องการของบุคคลไว้ 5 ขั้นดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Need)
2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Need)
3. ความต้องการทางด้านความรักและการยอมรับ (Love and Belonging Need)

4. ความต้องการนับถือ เกียรติยศชื่อเสียง (Self - Esteem Need)

5. ความต้องการตระหนักในความสามารถแห่งตน (Self - Actualization Needs)

จะเห็นว่า ความต้องการของบุคคลในลำดับขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีของมาสโลว์ คือ ความต้องการบรรลุศักยภาพของคนอย่างแท้จริงซึ่งเน้นความต้องการที่จะเข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ รวมทั้งยอมรับจุดบกพร่องของตนเอง ซึ่งถือเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคลเป็นสำคัญ เทียบ ได้รับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั่นเอง

2.3 ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

1. มีระดับความทะเยอทะยานสูงขึ้น ไป (Aspiration Level)

2. มีความหวังอย่างมากกว่า คนจะประสบผลสำเร็จถึงผลการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับ

โอกาส (Risk - Taking Behavior)

3. มีความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้นไป (Upward Mobility)

4. อดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน (Persistence)

5. เมื่องานที่กำลังถูกขัดจังหวะหรือถูกรบกวน จะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ

(Task Tension)

6. รู้สึกว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง และสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Time Perception)

7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคต (Time Perspective)

8. เลือกเพื่อนร่วมงาน ที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก (Partner Choice)

9. ต้องการให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนเองให้ดีขึ้น (Recognition

Behavior)

10. พยายามที่จะปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ในส่วนของงานให้ดีที่สุดเสมอ (Achievement Behavior)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

ดาร์สท และคนอื่น ๆ (Darst and others, 1983 : 66 - 67) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนที่เรียนวิชาแรกเกตบอล (Racquetball) โดยใช้สัญญาการเรียนเป็นเวลา 5 สัปดาห์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนยอมรับว่าสัญญาการเรียนเป็นแรงผลักดันไปสู่ทักษะการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามอัตราการเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษาวิชานี้มากที่สุด ทราบความคาดหวังของตนเอง เป็นวิธีการเรียนที่เน้นการเรียนรู้มากกว่าการสอน มีโอกาสทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นและเรียนด้วยตนเอง และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเรียนด้วยสัญญาการเรียนมาก

แบลค (Black, 1981 : 2605 - A) ศึกษาผลของการทำสัญญาการเรียนของนักเรียนที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และมโนภาพแห่งตน (Self Concept) กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนซ้ำในระดับกลาง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมโนภาพแห่งตนของนักเรียน กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปาร์คเกอร์ (Parker, 1986 : 2221 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้สัญญาการเรียนที่มีต่อการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับวิทยาลัย โดยศึกษากับนักเรียนจำนวน 74 คน ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ เบื้องต้นใช้เวลาในการศึกษาตลอด 1 ภาคเรียนสุดท้าย ในปีการศึกษา 1984 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสัญญาการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มาร์เทนต์ (Martens, 1981 : 477) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลและอาจารย์ผู้สอนเพื่อพัฒนาอาชีพ และความรับผิดชอบในการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียนในหลักสูตรการเรียนปีสุดท้าย และพบว่า นักเรียนพยาบาลมีความเห็นว่า กระบวนการเรียนซึ่งใช้ในสัญญาการเรียน มีประโยชน์ช่วยควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นถึง 95 เปอร์เซ็นต์ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มความรับผิดชอบในการเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ทิพวัลย์ คำคง (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน : การวิเคราะห์ทักษะการสอน การใช้เวลาเรียนของนักเรียน และผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดบัว โรงเรียนวัด โพธิ์ลอย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี รวมทั้งสิ้น 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ 1. แผนการสอน โดยใช้สัญญาการเรียน 2. แบบบันทึกลักษณะและปัญหาในโรงเรียน 3. แบบบันทึกพัฒนาการทางการเรียนและสภาพการสอน 4. แบบบันทึกพัฒนาการทางการเรียน 5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6. แบบวัดเจตคติต่อการเรียน ทดลองสอนเป็นเวลา 4 สัปดาห์ วัดเจตคติต่อการเรียนอีก 2 วัน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์แยกตามประเภท ใช้การบรรยายเชิงวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบคะแนนที่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสอน ได้แก่ ทักษะในการอธิบาย ทักษะในการสังเกตและติดตามผู้เรียน ทักษะในการให้ข้อมูลย้อนกลับ ทักษะการสร้างแรงจูงใจ ทักษะในการส่งเสริมผู้เรียน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะในการช่วยเหลือผู้เรียน

2. ผู้เรียนจะปฏิบัติงานในการะงานในวันหนึ่ง ๆ หลายช่วงเวลา ช่วงเวลาที่ทุกคนใช้การปฏิบัติภาระงานมากที่สุด คือ ในชั่วโมงเรียนและวันหยุด

3. ในด้านพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนผู้เรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนมากเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ปฏิบัติภาระงานสม่ำเสมอ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนสูง ผลงานอยู่ในเกณฑ์ดี และจะมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผู้เรียนที่เรียนเก่งและผู้เรียนที่เรียนอ่อนมีเจตคติต่อการเรียนวิธีนี้ไม่แตกต่างกัน พนอ ปานชา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน โดยใช้สัญญาการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดลองครบ 15 ชั่วโมง พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่างกับการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญและมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 15

2. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้สัญญาการเรียน ตามความถี่ที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ คือ การตั้งใจฟังครูอธิบายและฟังเพื่อนถามปัญหา การซักถามเพื่อหาความรู้ การรู้จักตัดสินใจในการเรียน

พรณี ผุดเกิด (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้สัญญาการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 60 คน นักเรียนได้รับการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำคะแนนจากการทดสอบมาจัดแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากกลุ่มนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มทดลองให้เรียน โดยใช้สัญญาการเรียน และกลุ่มควบคุมให้เรียนโดยไม่ใช้สัญญาการเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน จำนวน 3 แผน แผนการสอนโดยไม่ใช้สัญญาการเรียน

จำนวน 3 แผน แผนการเรียน จำนวน 15 แผน แบบทดสอบประจำหน่วยย่อย หน่วยย่อยละ 1 ฉบับ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.81 แบบวัดความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 และแบบประเมินพฤติกรรมการเรียน สติคติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาณการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาณเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนหลังจากที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาณเรียน กับความรับผิดชอบในการเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณเรียน ไม่แตกต่างกัน

สุนีย์ นัยจัญญ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงผลของการใช้สัญญาณเรียนในศูนย์การเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบของเด็กอนุบาล สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ด้านพฤติกรรมการรับผิดชอบของเด็กอนุบาล 1 ฉบับ และแบบสังเกตการปฏิบัติด้านพฤติกรรมการรับผิดชอบของเด็กอนุบาล 1 ฉบับ ตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลวัดอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบง่ายจัดเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน กลุ่มควบคุม 20 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า เด็กอนุบาลกลุ่มที่เรียน โดยใช้สัญญาณเรียนในศูนย์การเรียนมีความรู้และปฏิบัติด้านพฤติกรรมการรับผิดชอบสูงขึ้นกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยศูนย์การเรียนแบบปกคืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุปราณี ศรีโสภา (2531 : 138) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน โดยใช้สัญญาณเรียนกับการสอนตามคู่มือครู จำนวนนักเรียน 80 คน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดย

ใช้สัญญาการเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

1. ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

2. ความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนมีความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

เสรี อินทร์คง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

3. ความรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากเอกสารต่าง ๆ และ ผลงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการสอน โดยใช้สัญญาการเรียนเป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีอิสระในการเรียน นักเรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนการสอนรายบุคคลที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้นและยังส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

นุชนารถ สมาริ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลของวิธีสอน โดยใช้บทเรียนโปรแกรมและวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน ตลอดจนกิริยาร่วมระหว่างตัวแปรทั้งสองกลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2531 จำนวน 4 กลุ่มๆ ละ 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลคือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังจากสิ้นสุดการทดลองแล้ว วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสององค์ประกอบ 2×2 (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ \times วิธีสอน) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียน โปรแกรม และนักเรียนกลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับวิธีสอน

มลฤดี สุวรรณมาลัย (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการสรุปความคิดรวบยอดต่างประเภท ของเนื้อเรื่องที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนของการเรียนรู้เนื้อเรื่องของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน ตลอดจนกิจกรรมร่วมของตัวแปรทั้งสอง ซึ่งได้แก่ การสรุปความคิดรวบยอดที่นักเรียนเป็นผู้สรุปโดยครูให้ข้อมูลย้อนกลับและการสรุปความคิดรวบยอดที่นักเรียนสรุปโดยครูไม่ให้ข้อมูลย้อนกลับ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่แปรค่าออกเป็น 2 ระดับ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 192 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 โรงเรียน นักเรียนได้รับการสุ่มเข้าทดลอง จำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เนื้อเรื่อง จำนวน 2 เรื่อง แบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 1 ฉบับ และแบบทดสอบวัดการเรียนรู้และความคงทนของการเรียนรู้ 1 ฉบับ กลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มได้รับเงื่อนไขการทดลองที่ได้จากการสุ่มเพียงเงื่อนไขเดียว โดยให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องพร้อมทั้งสรุปความคิดรวบยอดในแต่ละวิธี แล้วทำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้โดยใช้เวลาเพียง 50 นาที เมื่อนักเรียนเรียนเนื้อเรื่องที่มีการสรุปความคิดแต่ละวิธีผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้อีกโดยใช้เวลาเท่าเดิม เพื่อศึกษาความคงทนของการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบแฟคทอเรียลสุ่มสมบูรณ์ CRF - 32 (การสรุปความคิดรวบยอดต่างประเภท \times แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียวแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเนื้อเรื่องกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยวิธีการสรุปความคิดรวบยอดที่ครูสรุปให้ ที่นักเรียนสรุปเอง โดยครูให้ข้อมูลย้อนกลับ และนักเรียนที่สรุปเอง โดยครูไม่ให้ข้อมูลย้อนกลับ มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสรุปความคิดรวบยอด ต่างประเภทกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รังสรรค์ สุธารัมย์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาหระคนเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ การหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างวิธีสอนแบบปกติกับวิธีสอนแบบแก้ปัญหาได้ ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียน บ้านพังคอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จำนวนทั้งหมด 43 คน แบ่งกลุ่ม ทดลอง 21 คน และกลุ่มควบคุม 22 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบแก้ปัญหา กลุ่ม ควบคุม ได้รับการสอน โดยวิธีสอนแบบปกติ ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 30 คาบ คาบละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการสอนโดยวิธีสอนแบบปกติและโดยวิธีสอน แบบแก้ปัญหา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และแบบสอบถามวัดแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ผลการวิจัย 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย นักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม 2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชา คณิตศาสตร์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ

เสนอ ทองจีน (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงผลของการใช้นิทานและการใช้เกมที่มีต่อ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2532 จำนวน 90 คน ซึ่งมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ แบ่งกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คนคือกลุ่มทดลองที่ 1 ฟังนิทานเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลุ่มที่ 2 เล่นเกมเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และกลุ่ม ควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่ได้ฟังนิทานและนักเรียนที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่ได้เล่นเกม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มทดลองมีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

อัญชนา ขุนศรีแก้ว (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของวิธีการสอนแบบ การเรียนเพื่อรอบรู้ ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน ตลอดจน กิริยาร่วมระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนประถม ศึกษ ในจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2530 จำนวน 128 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูง 64 คนและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ 64 คน นักเรียนได้รับการสุ่มเข้ารับ การทดลองเป็นจำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (หลังจากสิ้นสุดการทดลองแล้วมีการคงอยู่ของการเรียนรู้)

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนสององค์ประกอบกลุ่มสมบูรณ์ 2 X 2

(วิธีสอน X แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ส่วนความคงอยู่ของการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เมื่อเวลาผ่านไป 1 สัปดาห์ 2 สัปดาห์และ 4 สัปดาห์ มีมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบไม่ใช้การเรียนรู้เพื่อรอบรู้ และความคงอยู่ของการเรียนรู้ในแต่ละวิธีสอนไม่แตกต่างกัน และพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับวิธีสอนในด้านผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรวิธีสอนแบบการใช้สัญญาณการเรียนกับ วิธีสอนแบบปกติ และ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาศึกษาาร่วมกันเพื่อดูปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองและผลของการสอนทั้งสองวิธีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วัตถุประสงค์

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตลอดจน ศึกษาผลของวิธีสอนแบบการใช้สัญญาณการเรียนและวิธีสอนแบบปกติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของวิธีสอนแบบการใช้สัญญาณการเรียนกับวิธีสอนแบบปกติ

2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

สมมติฐาน

1. มีกิจกรรมระหว่างวิธีสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. นักเรียนที่เรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยวิธีสอนที่ต่างกันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบว่าวิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียนและวิธีสอนแบบปกติจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหรือไม่
- 1.2 ทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหรือไม่

2. ด้านการนำไปใช้

- 2.1 เป็นแนวทางสำหรับครูนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาการจัดการสอนให้เหมาะสมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
- 2.2 เป็นแนวทางในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน
- 2.3 เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน โรงเรียนอนุบาลพัทลุง อ. เมือง จ. พัทลุง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 140 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ของ โรงเรียนอนุบาลพัทลุง อ. เมือง จ. พัทลุง จำนวน 120 คน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยย่อยที่ 2 เรื่อง พืช

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 6 สัปดาห์ละ ๆ 4 วัน ๆ ละ 3 คาบ ๆ ละ 20 นาที

5. ตัวแปรในการศึกษาค้นคว้า

5.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัวได้แก่

5.1.1 วิธีสอน (A) คือ

5.1.1.1 แบบการใช้สัญญาการเรียน (a_1)

5.1.1.2 แบบปกติ (a_2)

5.1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (G) คือ

5.1.2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง (g_1)

5.1.2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ (g_2)

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งได้จากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัญญาการเรียน (Learning Contracts) หมายถึง เอกสารสัญญาที่ผ่านการเจรจาตกลงร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูมีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ

1.1 จุดประสงค์การเรียน หมายถึง ความมุ่งหวังที่ต้องการหลังจากนักเรียนทำกิจกรรมการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่ได้จัดไว้แล้ว

1.2 กิจกรรมการเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนวางแผนไว้ว่าจะกระทำเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน ได้แก่ การอ่าน เรียน ทบทวน ศึกษาค้นคว้า

1.3 แหล่งเรียน หมายถึง เอกสารต่าง ๆ ที่นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน เช่น แผนภูมิ สมุดภาพ หนังสือ

1.4 หลักฐานการเรียนและการประเมินผลการเรียน หมายถึง หลักฐานที่นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนต่าง ๆ แล้วแสดงหลักฐานว่านักเรียนได้ทำกิจกรรมในบทเรียนอย่างสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน ได้แก่ การวาดภาพ การเขียนเรียงความ การเขียนรายงานสรุปสั้น ๆ การเขียนคำถามและคำตอบ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา เป็นต้น

1.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน หมายถึง ระยะเวลาที่นักเรียนระบุไว้ในสัญญาว่าจะทำกิจกรรมการเรียนให้สำเร็จ โดยระบุวันเริ่มทำสัญญาและวันสิ้นสุดสัญญา ภาระงานในแต่ละครั้งมีกำหนดไม่เกิน 1 สัปดาห์ โดยให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง

2. วิธีสอนแบบการใช้สัญญาการเรียน (Learning Contracts) หมายถึง การสอนซึ่งครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมการเรียน การเลือกแหล่งเรียน และระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนแต่ละเรื่องด้วยตนเอง โดยที่นักเรียนเขียนกิจกรรมที่เลือกจะศึกษาไว้ในสัญญาและทำให้เสร็จในระยะเวลาที่กำหนด และมีการลงนามไว้ท้ายสัญญาด้วย ซึ่งมีขั้นตอนการสอนดังนี้

2.1 ขั้นเตรียม ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเรียน เรื่องที่จะเรียน กิจกรรมการเรียนที่มีให้เลือก

2.2 ขั้นร่างสัญญา นักเรียนร่างสัญญาในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน ให้ครอบคลุมจุดประสงค์ในการเรียน กิจกรรมการเรียนที่วางแผนไว้ว่าจะปฏิบัติ แหล่งเรียนที่ตั้งใจจะใช้ ภายในขอบเขตที่ครูกำหนดไว้

2.3 ขั้นตกลงสัญญา ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาตกลงสัญญาการเรียนตามที่ นักเรียนได้เสนอว่ามีความสมบูรณ์ สอดคล้อง เหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่สมบูรณ์หรือยังบกพร่องก็ให้นักเรียนปรับปรุงใหม่ เมื่อเห็นว่าสมบูรณ์แล้วนักเรียนและครูลงนามในท้ายสัญญา

2.4 ขั้นทำกิจกรรมการเรียน นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาการเรียน

2.5 ขั้นประเมินผลการเรียน ครูประเมินผลงานของกิจกรรมการเรียนที่นักเรียนเลือกปฏิบัติ

3. วิธีสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดำเนินการสอนตามแผนการสอนของโรงเรียนอนุบาลพัทลุง สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในคู่มือครูกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนแต่ละคนในการเรียนรู้เรื่อง พืช ซึ่งวัดได้จากการทำจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ ความทะเยอทะยาน ความเพียรพยายาม ความคิดริเริ่มและแก้ปัญหา และความกระตือรือร้น ซึ่งวัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนุชนาถ สมานี (2532 : 123) และ แสงจันทร์ รา ณ สงขลา (2542 : 176) แบ่งเป็น

5.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง หมายถึง นักเรียนที่ได้ตำแหน่งคะแนนสูงสุด คนที่ 1 - 60

5.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้ตำแหน่งคะแนนต่ำสุด คนที่ 81 - 140

6. ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

7. นักเรียน หมายถึง เด็กชาย หญิงที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลพัทลุง อ. เมือง จ. พัทลุง